

*Слободан Јанковић, Владимир Ајзенхамер**

РАЗЛИКЕ У СТИЦАЊУ МЕЂУНАРОДНОГ ЛЕГИТИМИТЕТА ПАЛЕСТИНЕ И КИМ

Сажетак

Самопроглашена независност Косова и признања његове државности од стране многих држава доводи такозвано независно Косово (ТРК) у позицију да се може разматрати заједно са Палестином (односно Палестинском Самоуправом коју је основао ПЛО и прогласио независност двадесет година пре ТРК (1988)). Обе територије, њихов статус и настојање група које се представљају као заступници интереса палестинских Арапа односно косовских Албанаца битна је тема за изучавање. Компаративна студија два пута за стицање меунаородног легитимитета посебно је важна за Србију у процесу утврђивања статуса њене јужне покрајине.

Јанковић и Ајзенхамер су после разматрања појма међународни легитимитет који су представили као један од елемената грађевине новог светског поретка размотрили неколико димензија међународног легитимитета двају ентитета. Аутори су изложили хронологију битну за процес, кратко разматрање историјских околности, преглед међународне ситуације и геополитичке позиције на којима се налазе наведене територије.

* Мр Слободан Јанковић је истраживач-сарадник у Институту за међународну политику и привреду, Београд. Владимир Ајзенхамер, Факултет политичких наука, Универзитет у Београду.

У закључном делу наведено је пет разлика између самопроглашене албанске државе на Косову и Метохији и од стране арапских држава проглашене државе Палестине у стицању међународног легитимитета.

Кључне речи: међународни легитимитет, Палестина, Косово и Метохија, међународни поредак

Овај рад представља упоредни преглед двају мање или више државоликих територија које су у различитим фазама стицања признања али и легитимитета као државе. Противно праву групе које се боре за стварање државе на територији Србије то чине махом без договора са централним властима. У палестинском случају ситуација је сложенија утолико што Израел нема дефинисане границе и не полаже право на укупну територију Западне Обале а још мање на Појас Газе као на суверену територију. Ипак, највећи део Окупираних територија, тј, Јудеја, Самарија и део Галилеје или Западна Обала — различити називи истих територија — потпадају већим делом под израелску војну управу. Палестина и КиМ од посебне су важности за глобализовани поредак у настајању. Статус и границе Палестине од кључног су значаја за регионални поредак на Блиском истоку и Северној Африци. Криза Блиског истока има епицентар управо у Палестини. С друге стране Успостављање независног Косова, зачето у агресији над државом (суверенитетом) и над постојећим међународним правом (старим поретком) представља показни пример за даљи талас десуверенизације држава широм света (па и унутар ЕУ). Захтев за признањем државности у таласу опште десуверенизације је наизглед парадокслана. Он још више добија то обележје ако погледамо на процесе у Каталонији, Баскији, Шкотској, Белгији. Међутим, ови процеси растакања држава уз процесе сецесија само су наизглед контрадикторни. Фрагментација и глобализовање управљања паралелни су процеси, већ више пута описани у науци и омеђунаордним односима. Подршка изградњи албанске државе на Косову и Метохији оних земаља, институција и елита које стоје на челу глобализације светског управљања као и дуже и другојачије утемељивање арапске државе Палестине на делу некадашње британске мандатне територије везује стремљење уа стицањем међународног легитимитета.

Недефинисани статус Појаса Газе за који Израел одриче одговорност и имплицитно улогу окупатора изазов је за међународно право. После повлачења израелске војске и колониста у септембру 2005. године ова територија није стекла статус државе нити њено становништво то захтева (изузев у склопу замишљене државе Палестине). Њене поморске границе и ваздушни простор контролише Израел који је једнострано задржао право оружаног упада на ову територију, па се може сматрати да поменути исечак земље има статус окупираних територије. У овом раду, нећемо се освртати на овај правни вакуум у погледу статуса Газе јер би то захтевало засебно разматрање. То нас неће спречити да се бавимо проблемом међународног легитимитета Палестине.

Због њихове важности за разумевање промена у савременом свету, српској страни могу користити додатни увиди у различите двају случаја.

У случају јужне покрајне тзв. независност није ни у ком случају плод намере централних власти да допусте сецесију док се у случају Палестине идеја о држави Палестине постепено јавила и код извршних власти Израела које имају или су имале надлежност над Западном Обалом и над Појасом Газе.

Испитивање међународног легитимитета уопште је велики подухват а посебно и у ова два примера.

У раду ће прво бити изложена разматрања садржаја појма међународни легитимитет и контекста у којем се он употребљава да би се прешло на хронологију палестинске односно косовске борбе за стицање наводне независности односно признања државности. Део рада који се бави геополитичком позицијом обухвата и Палестину (првенствено) и Косово и Метохију. Део прегледа контекста међународних односа односи се искључиво на јужну српску покрајину. Аргументација палестинских Арапа и оних који их подржавају разматрана је у параграфу који пружа историјски осврт као и у разматрању геополитичке вишеструке важности положаја и значаја Палестине.

Закључак кроз сумирање поређења стицања легитимитета пружа систематизоване смернице за део аргументације и деловања државе Србије у међународним оквирима када је у питању очување Косова и Метохије.

Међународни легитимитет и поредак

Разлике у стицању (нечега што се може назвати) међународног легитимитета двају територија и њихових управа проистиче из историјских околности, геополитичке позиције и коначно оних субјеката међународних односа који му дају основу. Ти субјекти су првенствено велике силе и међувладине организације великог броја држава (нпр. УН, ЕУ, Организација за исламску сарадњу, Арапска лига...) и у мањој мери и друге државе.

Сам појам међународног легитимитета није довољно дефинисан и последњих петнаестак година је предмет изучавања и дискусија.¹ Тони Блер је априла 1999. године поводом агресије на СРЈ, или како је то он назвао ‘Косовског рата’, одржао говор у којем је покушао да делегитимише режим Слободана Милошевића. Тако је хтео да оправда (легитимизује) напад НАТО-а на земљу која није напала ниједну другу земљу, тиме ни чланицу НАТО. У овом говору, осим типично неистинитог приказивања ситуације и наводне забринутости за патње албанског становништва, Блер, који се залаже за нови вид међународних односа (нови светски поредак) који ће пружати међународни легитимитет каже „Ако желимо свет којим се управља према праву и кроз међународну сарадњу онда морамо да подржимо УН као његов носећи стуб.“² Блер је у овом говору истицао како „нико на Западу ко је видео шта се догађа на Косову не може сумњати у оправданост НАТО војне акције.“ Ту Блер помиње и стубове *новог света* на почетку новог миленијума, међу њима и незаобилазни Си-Ен-Ен.³ Дакле Запад је тај који даје или одузима (сумња или

1 Ian Clark, *International Legitimacy and World Society*, Oxford University Press 2010, стр. 278; сматра се капиталним делом на енглеском језику на ову тему. Види и: Н. Косолапов, „Легитимност в международных отношениях: эволюция и современное состояние проблемы”, *Мировая экономика и международные отношения*, № 2, Институт мировой экономики и международных отношений Российской академии наук (ИМЭМО РАН), 2005.

2 Цитирано према: Norman Fairclough, “Blair’s contribution to elaborating a new ‘doctrine of international community’”, (Extract from the speech of April 1999), December 2006, Интернет, www.ling.lancs.ac.uk/staff/norman/Blair.doc.

3 Ibidem.

не сумња) међународни легитимитет. Коначно, Запад је нови глобализовани свет. Илити да парафразирамо Зиновјева, у мери у којој се свет позападњучује у тој мери је глобализованији, новији и наравно праведнији.

Десет година касније, (тадашњи) председник Руске Федерације Дмитриј Медведев је 24. септембра 2009. у Њујорку нагласио да ОУН⁴ треба јачати као „апсолутно јединствени механизам међународног легитимитета.”⁵

Предисторија оваквог понашања налази се још у, од Америке оркестрираном, нападу на Ирак 1991. године. Садам Хусеин, тада задужен због рата а војно изузетно опремљен гуран је у рат. Наиме, САД су дале подстрек Кувајту да производи много више нафте од договора ОПЕК-а, да користи нафтно поље Румелија без договора са Ираком од кога је затражио хитну исплату дугова. То је довело до пада цена нафте баш у тренутку када је дојучерашњи савезник у рату са Ираном од Багдада тражио хитну исплату свих кредита који су представљани као пријатељска помоћ. Истовремено, амбасадорка САД у Багдаду, Ејприл Глеспи (*April Catherine Glaspie*)⁶, уверавала је Садама Хусеина како се њена земља неће мешати у унутар-арапске спорове. На различите начине ширећи коалицију (па и са кривотворењем обавештајних података о наводној угрожености Турске од Ирака), САД су оформиле велику коалицију и уз благослов УН постале главни арбитар у Персијском заливу.⁷ Тада су УН послужиле за давање међународног легитимитета, како је то објаснио Серђо Романо (*Sergio Romano*), бивши италијански дипломата,⁸ интелектуалац и новинар.

4 Руси као и Французи и Италијани користе овакав назив за разлику од нашег и англофоног УН.

5 “Медведев закончил выступление в Нью-Йорке призывом укреплять ООН”, *ВЗГЛЯД.RU* 24 септембра 2009, Интернет, <http://www.vz.ru/news/2009/9/24/330489.html>, скинуто: 06/07/2012.

6 Занимљиво је да г-ђа Глеспи никада пре ни после није обављала дужност амбасадора. Иако стручњак за Блиски исток, више није ангажована у овом региону већ је пензионсана на месту генералног конзула у Јужној Африци.

7 О томе више у: Giacomo Gabellini, *La parabola: Geopolitica dell'unipolarismo statunitense*, Anteo edizioni 2012, pp. 18-21.

8 Био амбасадор Италије у Француској, СССР-у и НАТО-у. Његово ту-

Питање међународног легитимитета како Јан Кларк (Jan Clark) делимично указује али и расправе о легитимитету међународног права, суштински се свODE на теоретизацију и формализацију светског друштва. Предуслов легитимитета јесте постојање неког друштва које „легитимише”. Самим тим, овде хипотетичко, светско друштво треба да дā легитимитет. У току обликовања таквог друштва подржаваоци глобализације (политичке, културне и економске) настоје да прикажу основне постулате државности засноване на суверенитету, као етапу у развоју ка наднационалним удруживањима. Светско друштво као база за стварање наддржаве — са планетарним тј. светским амбицијама је немогуће без светских институција које креирају (илузију) легитимитет на глобалном нивоу. На нижем нивоу, као предворје светских налазе се регионалне међувладине организације. Зато је присуство Палестине или Косова у било којем облику у Светској банци, ММФ-у, или прво у регионалним организацијама, попут ЦЕФТА или Пакта за стабилизацију, начин легитимисања на међународном плану.

Међународни легитимитет је политички условљен у смислу да велике силе и контролисани медији настоје да прикажу своју политику као легитимну односно оправдану па и пожељну међу грађанима своје али и страних земаља. У том смислу дебата о међународном легитимитету покреће се у сврху оправдања даљег умрежавања моћи на планетарном и на макрорегионалним нивоима.

Такозвани међународни легитимитет се призива и о њему се расправља у вези са агресијама на Ирак (1991. и 2003) и на СРЈ (или како се каже на Западу *Косовски рат* 1999). Тренутно се води и дебата о међународном легитимитету америчког коришћења беспилотних летелица за убијање непријатеља у другим земљама (Јемену, Авганистану, Пакистану, Либијском рату...)⁹ Сама чињеница да је *Косовски рат* (1999), из кога проистиче и проблем стицања легитимитета крими-

мачење првог Заливског рата пренето у: Giacomo Gabellini, *La parabola: Geopolitica dell'unipolarismo statunitense*, pp. 25-26.

9 Kenneth Anderson, "Domestic and International Legitimacy for Targeted Killing Using Drones", *Opinio Juris*, Интернет, <http://opiniojuris.org/2011/10/03/domestic-and-international-legitimacy-for-targeted-killing-using-drones/>, скинуто: 07/06/2012.

налне државе, један од угаоних камена савременог дефинисања појма *међународни легитимитет*, говори о подршци коју Тачи, Јахјага и други представници косовске албанске парламентарне државе могу имати и имају када је у питању признавање и међународно представљање албанске Приштине. *Косовски рат* и његово оправдавање упркос кршењу низа норми међународног права и међународних конвенција (у Рамбујеу прекршени чланови 51. и 52. Бечке конвенције о уговорном праву из 1980, бомбардовањем Дунава прекршена Дунавска конвенција из 1948, бомбардовањем са пројектиlima који имају осиромашени уранијум прекршени Стокхолмска декларација о животној средини из 1972. и Бечка конвенција о заштити озонског омотача, наравно прекршена је Повеља УН самим чином агресије),¹⁰ сведоче да је реч о још једној инструментализацији науке о међународним односима с циљем потврђивања надрдржаве и нове цивилизације чији је НАТО само војни носилац а преобликовање права једна од последица и средстава.

Паралелно са легитимизацијом одређених политика на међународном плану као што је случај са процесом признавања међународног субјективитета Палестине и сепаратистичке творевине Косова, води се истовремено и кампања делегитимизације оних страна које су оштећене овим процесима. Такво деловање готово да прелази у праксу. Један од примера је аргументација бившег француског председника Николе Саркозија, који је тврдио да је Гадафи изгубио легитимитет како би и том тврдњом заправо добио међународни легитимитет за напад на Либију.

О делегитимизацији Израела на међународном плану вредну студију је урадио Данијел Тауб, израелски каријерни дипломата (сада у Лондону), у време када је предводио одељење за право израелског министарства спољних послова.¹¹

Иако међународни легитимитет јесте појам без јасно дефинисаног садржаја, можемо се задовољити и недовољно прецизном дефиницијом која би гласила „међународни легитимитет јесте признање и омогућавање субјективитета у

10 Све наведено је записано и у вишеслојном прегледу напада на СРЈ из 1999. у Предраг Драгић Кијук, *Хришћанство без Христа*, Рашка школа Београд 2011, стр. 14.

11 Daniel Taub, "International Legitimacy and International Law", 2008.

међународним односима од стране барем једне велике силе и низа других држава те учешћа субјекта и/или објекта легитимисања у барем некој од међувладиних организација које делују на већем подручју.” Како би поближе увидели механизме међународног легитимисања, уз све ограде због његовог недефинисања, морамо прво указати на краћи историјат територија којима се бавимо а у вези са садашњом ситуацијом.

Палестинско питање - историјски оквир

Палестина је историјска област која као и многе друге није увек имала исте границе. У процесу деколонизације Блиског истока она постаје камен спотицања између СССР-а и САД-а, али и између светског јеврејства (посебно ционистичког покрета) и Арапа. Територија под именом Палестина је према договору Сајкс-Пико обухватала данашњи Израел са Западном Обалом и Појасом Газе као и данашњу Краљевину Јордан. При крају Првог светског рата територијама савремених Израела, Јордана, Сирије и Либана, управљале су Француска и Велика Британија као *Администрираном окупираном непријатељском територијом* (Occupied Enemy Territory Administration — ОЕТА). На конференцији у Сан Рему априла 1920. основани Мандат Палестина припао је Великој Британији. Од 1922. године, део Палестине источно од реке Јордан добија назив Трансјордан (у периоду јули–септембар 1922) под управом УК са локалним владарем из хашемитске династије (према споразуму Макмахон-Хусеин из 1915. године). Британски мандат Палестина подељен је и како би се територија у којој Јевреји имају право стварања народног огњишта ограничила на земљу западно од реке Јордан. Британци су члановима 4, 6 и 7 фаворизовали насељавање Јевреја и установили *Јеврејску агенцију* као јавно тело у Палестини које у области економије, друштва и у другим саветује и сарађује са Управом мандата.¹² Арапско становништво, од раније неповерљиво према јеврејским насељеницима, постаје додатно незадовољно када је сер Херберт Самуел као Јеврејин постављен за првог цивилног администратора Палестине.

12 The Palestine Mandate, (July 24, 1922), Интернет, http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/History/Palestine_Mandate.html, скинуто: 13/07/2012.

Финансијски моћна јеврејска дијаспора (расејање) и Светски ционистички конгрес поготову су током Првог светског рата у Енглеској, САД-у и у Русији између Фебруарске и Октобарске револуције (1917. године), али и у другим државама, тражили подршку за оснивање јеврејске етно-религијске државе на тлу античких јеврејских монархија (Израела и Јудеје, тј. Палестине).¹³ Џон Миршајмер и Стивен Волт, аутори чувене и у филоизраелским круговима оспораване, студије о предоминантом утицају израелског лобија на америчку спољну политику, закључују „Да се амерички Јевреји нису организовали и да нису успели да због (стварања) Израела добију подршку утицајних политичара, јеврејска држава вероватно никада не би била успостављена.“¹⁴

Проблем Антанте је пре 1918. био како осигурати подршку Арапа (против Турака) а дати део територије коју они насељавају Јеврејима. Пошто су азијске територије Османског царства подељене међу Француском и Енглеском, (мандатне територије и праве колоније), уз изузетак данашње Саудијске Арабије, (северног) краљевства Јемен и новостворене Турске, проблем је остао али је његово решење одложено. Поред подршке дијаспоре, страдање Јевреја у Другом светском рату као и миграција јеврејског становништва у Палестину између 1918. и 1941. (трећа, четврта и пета алија–повратак) олакшали су и дали већи легитимитет за стварање јеврејске државе. Од колонијалних административних јединица створане су државе и на постосманском простору (Ирак, Египат, Сирија, Либан, Јордан). Међутим, како је у Палестини већина становништва била арапска, у УН је одлучено да се ова територија подели и да се прогласе две државе: јеврејска и арапска и слободни град Јерусалим делимично под међу-

13 Палестина је назив који Римљани почињу да употребљавају од II века после Христа, заменивши дотадашњи назив провинције Јудеја због јеврејске побуне Бар Кохба, 132-135. године, тада мењају и назив Јерусалима а јеврејско становништво протерују из провинције. Назив Палестина Римљани су изабрали по имену за приобални појас који су Грци звали по Филистејцима (а не Арапима) који су некада имали државе на територији данашњег Појаса Газе и Ашкелона.

14 Цитирано према италијанском издању: John Mearsheimer e Stephen M. Walt, *La Israel Lobby e la politica estera americana*, Arnoldo Mondadori, Milano 2007.

народном управом. Арапска држава Палестина била би још једна у низу арапских и самим тим није могла да апелује на стицање државности за неки посебан народ.

Са проглашењем Израела 14. маја 1948. и истовременим нападом арапских држава на њега, територија коју су УН предвиделе за стварање арапске државе на тлу мандата Палестина подељена је оружјем између Израела, Трансјордана и Египта.

Хронологија палестинског стицања међународног субјективитета

- 1935. године, 27. марта Основана Арапска партија Палестине (al-Hizb al-Arabi al-Filastini), дакле Палестина је географски назив а не народни.
- 1945. година. У Анексу оснивачког документа Арапске лиге, о Палестини, предвиђа се да Савет Лиге одреди једног члана из Палестине, све док се на њеном тлу не створи самостална арапска држава.¹⁵
- 1947. Резолуција СБ УН 181 којом је предвиђено стварање јеврејске, арапске државе и међународно администрираног града Јерусалима.
- 1948-1949. године територија предвиђена за стварање арапске државе на тлу британског мандата Палестине војно подељена између Израела, Трансјордана и Египта. Египат и Трансјордан настоје да се наметну као главни представници Арапа Палестине. Египат држи Газу, па је већина арапских и избеглица побегла на територију Трансјордана Западно обалу и у Трансјорданију, данашњи Јордан.
- 22. септембар 1948. Званично проглашење Свепалестинске владе у Гази (уз подршку Египта и осталих чланица Лиге изузев Трансјордана. То доводи до подела међу Арапски земљама и арапско-палестинском елитом. Тако 1. децембра палестински Арапи на Западној обали
- 1950. Краљ Трансјордана анектира Западно обалу и преименује земљу у Јордан.

15 *Pact of the League of Arab States*, March 22, 1945.

- 1959. основан Ал-Фатах. Пошто је претходне године формирана Уједињена Арапска Република (УАР — Сирија и Египат), Насер укида свепалестинску владу. Палестинци се ослањају све више на Западну обалу и источни Јерусалим.
- 1961. година. Пошто је УАР пропао крајем 1961. године и дошло до даљег удаљавања Египта с једне и Сирије и Ирака с друге стране, Насер тражи компромисно решење за наставак утицаја у арапском свету. То је учињено обнављањем иницијативе за борбу за Палестину. Египат предлаже Палестинцима расути у избегличким камповима у више земаља као и у Гази и у Јордану, оснивање Палестинског ослободилачког фронта.
- 1964. 2. јуна на иницијативу Арапске лиге и у Јерусалиму основана Палестинска ослободилачка организација. У Јерусалиму је одржан Палестински национални савет и на њему основана ПЛО. Утврђене су основе, оснивачка повеља ПЛО-а, допуњене и усвојене 1968. године (годину дана после војног пораза арапских држава у шестодневном рату са Израелом). Повеља јасно указује да су Палестинци Арапи, али и они Јевреји који су „имали уобичајени боравак у Палестини пре почетка ционистичке инвазије.”¹⁶ После 1967. године усваја се назив Палестинци за арапско становништво Палестине.
- 1969-1973. Резолуцијама Генералне скупштине УН 2535, 2672 и 3102 промовишу се права Палестинаца између осталог и на самоопредељење.
- 1971. 6. децембра Резолуцијом ГС УН 2787 признаје се право Палестинцима да се боре за обнову њихове отаџбине.
- 1973. На арапском самиту у Алжиру у новембру, ПЛО признат као *легитимни представник палестинског народа*.

16 Према: Giovanni Codovini, *Storia del conflitto arabo israeliano palestinese: Tra dialoghi di pace e monologhi di guerra*, Mondadori, Milano 2007, pp. 262-263.

- 1974. ПЛО на самиту Арапске лиге признат као *једини и легитимни представник палестинског народа*.
- 22. новембар 1974. године ПЛО добија стални посматрачки статус у Генералној скупштини УН.
- 1975. године, 10. новембра је усвојена, касније одбачена (Резолуцијом 4886, децембра 1991), Резолуција Генералне скупштине УН (3379) која осуђује ционизам као облик расизма.
- 1978. Амерички председник Картер даје изјаву о праву Палестинаца на отаџбину.
- 1979. У мировном споразуму Израела и Египта помињу се легитимна права Палестинаца.
- 1980. На Венецијанском самиту ЕЕЗ признаје право Палестинаца на самоопредељење, тражи самоуправу за Палестинце и наводи да су универзални принципи право на постојање и безбедност те правда за све народе.
- 1988. ПЛО у Алжиру проглашава независност Палестине и признаје постојање Израела. Јордан ефективно одустаје од настојања да поврати власт над Западним обалом, што ће краљ Хусеин 1991. јавно и рећи. Јордански краљ задржава само право да именује муфтију Јерусалима (верску власт).
- 1991-1993 тајни преговори Израела и ПЛО-а у Ослу (Осло 1) за резултат имају успостављање Палестинске аутономије, раздвајање палестинско-јорданске делегације на мировним преговорима са Израелом, пристанак Израела на међународно надгледане изборе на окупираним територијама, одрицање ПЛО-а од тероризма и насиља, израелско признање ПЛО-а као представника палестинског народа, почетак повлачења израелских снага из Газе и Јерихона
- 1994-1999. У овом периоду више договора имају за резултат повећање зоне пуне палестинске самоуправе са 1,1 одсто окупираних територија на 17,2 одсто.
- 1995. ЕУ признала Палестинску Самоуправу као пуноправног члана Евромед партнерства (Барселонски процес), који је у међувремену замењен *Унијом за Медитеран* која само формално функционише.

- 2001. Џорџ Буш јуниор 10. новембра први је амерички председник који помиње перспективу две државе — Палестине и Израела. Исте године у Дурбану (Дурбан 1 — World Conference against Racism, Racial Discrimination, Xenophobia and Related Intolerance) потврђено „неотуђиво право палестинског народа на самоопредељење и на успоставу независне државе.”¹⁷ Америка незванично преко колумнисте Њу Јорк тајмса најављује саудијски мировни план за пуно признање Израела у замену за његово повлачење са (дела)окупираних територија из 1967. године. Истог дана Саудијци најављују тај план који ће подржати арапске државе, државни секретар САД и Хавијер Солана (ЕУ).
- 2002. Саудијски мировни план за две државе — Израел и Палестину.
- 2003. Мапа пута са истим циљем као и Саудијски план али са низом предуслова које је изузетно тешко испунити.
- 2004. Палестинска Самоуправа укључен у Европску суседску политику.
- 2009. и 2011. Неуспех да се на конференцијама Дурбан II и Дурбан III значајније подржи Палестина и осуди Израел због одустајања многих западних земаља да учествују у раду, слању делегација нижег нивоа те организовању парламентарних скупова од стране Израела и међународних невладиних организација првенствено финансираних од стране САД и јеврејских организација.
- 2011. Палестина добила пуноправно чланство у УНЕСКО у октобру 2011. али је 11. новембра 2011. одбијен у СБ УН предлог о прослеђивању у ГС УН гласања о признању Палестинске државе.
- 29.11.2012. у ГС УН, добија статус државе посматрача не-чланице.

17 *World Conference against Racism, Racial Discrimination, Xenophobia and Related Intolerance*, Интернет, http://www.un.org/en/ga/durbanmeeting2011/pdf/DDPA_full_text.pdf, скинуто: 16/07/2012.

- Палестину као државу до сада је признало 130 од 193 чланице УН.

Косовско питање – историјски оквир

Косово и Метохија је историјска област која никад није постојала као независна држава. Косово је реч српског порекла по птици Кос и сада означава источни део Покрајине мада је првобитно био везан само за Косово Поље. Метох је реч грчког порекла и означава црквени посед. Историјски нема доказа о албанском присуству на територији данашње провинције све до 15. века, када се у турском дефтеру помињу у Призрену и околини али као мањинско становништво. Након 1878. године, када је Србија на Берлинском конгресу и формално постала суверена држава додатно се појачава албанско-турско насиље¹⁸ над српским и уопште хришћанским становништвом на простору данашњег Косова и Метохије. Срби су крајем 19. века још увек најбројнији народ у провинцији са око 50 одсто свих становника.¹⁹ Али у периоду између 1878. и 1912. из провинције је протерано око 150.000 Срба а део их је прешао на Ислам и поарбанашио се (арнаути) како би сачувао имање.²⁰ Између светских ратова, откупом земље од турских земљопоседника и преузимањем државне земље Србија је стекла могућност да насељава своје становништво назад на ову територију. За разлику од раније ослобођене Кнежевине Србије ова територија је називана Стара Србија.

Албанске претензије на простор КиМ датирају још од оснивања Призренске лиге 1878, скупа албанских главара ко-

18 Пре 1878. датира обраћање архимандрита Дечанског Хаџи Серафима Ристића султану Абдул Азизу „Плач старе Србије” који је објављен као књига 1864. године. Такође је организовано насиље — масовна убиства, силовања, пљачке, паљење имовине обављано против Срба за време Аустро-турског рата (1683-1699) и за време новог Аустро-турског рата (1737-1739).

19 Polit., Eintheilung, Nationalitäten und Religionen. Published as the enclosure to the book *Detailbeschreibung des Sandzaks Plevlje und des Vilajets Kosovo* (Mit 8 Beilagen und 10 Tafeln). Als Manuscript gedruckt, Wien 1899, p. 306.

20 Dr Konstantin Jirecek, Albanien in der Vergangenheit (in) *Illirisch-Albanische Forschungen* Zusammenge stellt von DR Ludwig von Thalloczy, I. Band, Munchen and Leipzig 1916, 87.

ји су у процесу растакања Османске империје и ослобађања балканских народа настојали да осигурају државу за период после пропасти Османлија. Претензије су, како то обично бива, надилазиле територије у којима је албански живаљ чинио већину. Међутим, Албанци су готово од почетка својих државотворних амбиција имали подршку Аустро-Угарске а онда и Велике Британије, да би САД и Немачка постале главни подржаваоци албанског експанзионизма од краја 20. века.

Након протеривања српског становништва из ове регије за време Другог светског рата и новог таласа насељавања албанског становништва дошла је и одлука Јосипа Броза Тита од 5. марта 1945. године о забрани повратка Срба колониста на Косово и Метохију чиме је бројни однос српског и албанског народа опет промењен на штету првих.

Почетком 80-тих година 20. века Албанци са КиМ интензивирају борбу за албанску «националну ствар» покренувши низ демонстрација којима су настојали да за јужну српску покрајну издејствују статус републике. Такође, Албанци захтевају да им се у федералној држави додели статус конститутивног народа, уместо статуса «народности» који су до тада уживали. Овим захтевима албански живаљ КиМ покушао је да у потпуности албанизира јужну српску покрајну, и да је као «хомогену» албанску федералну јединицу изједначи са другим федералним јединицама бивше СФРЈ. На тај начин био би ударен постојан темељ тј. полазна основа за даљу сецесионистичку активност. Ипак, државотворне амбиције које су се криле у позадини ових политичких притисака препознате су од стране тадашњег државног врха и оцењене као претња територијалном интегритету и суверенитету Југославије. Председништво СФРЈ је прогласило ванредно стање на територији КиМ и послало јединице Југословенске народне армије да обезбеде поштовање уставног поретка. Након ових догађаја све више се продубљује јаз између већинског албанског и бројчано опадајућег српског становништва, које се усред тешке безбедносне али и економске ситуације све учесталије исељава у централне делове Србије.

Током прве половине 90-тих година, након укидања широке аутономије Косова (према Уставу из 1974. имала је републичке надлежности), албански сецесионистички пројекат се наставља низом активности попут успостављања

паралелних државних институција, нелегалног доношења «Резолуције о независности и суверенитету Косова», спровођења илегалног тајног референдума на коме су косовски Албанци подржали независност. Такво пркошење властима у Београду није добило очекивану подршку иностранства, те се у другој половини 1990-их, након Дејтонског споразума, стратегија албанских сецесиониста драстично мења. На сцену ступа тзв. Ослободилачка Војска Косова (ОВК), након чега у покрајини долази до ескалације тероризма против Срба и представника легитимних и легалних органа власти Републике Србије: «У току следећих неколико година ОВК је постепено интензивирала своје операције, усредсређујући се највише на полицију, затим на српске избеглице које су се населиле у покрајини после сукоба у осталим деловима бивше Југославије и на Албанце за које се сматрало да на овај или онај начин сарађују са српским властима.»²¹ Успешно лобирање албанских сецесиониста у Вашингтону, интензивна анти-српска кампања и пристрасно извештавање западних медија, пропраћено даљом ескалацијом насиља на КиМ олакшаће 1999. године агресију НАТО на СРЈ, изведену без сагласности СБ УН-а.

Након потписивања Кумановског споразума и прекида НАТО агресије на СРЈ 1999. године,²² Косово је, Резолуцијом 1244 Савета безбедности, *de facto* стављено под међународни протекторат, и од тога тренутка отпочиње борба косовских Албанаца за стицање међународног легитимитета, а након 2008. и за међународно признање самопрокламоване Републике Косово.

21 Џејмс Кер-Линдзи, *Косово – пут ка оспореној државности на Балкани*, Завод за уџбенике, Београд, 2011. стр. 32.

22 Кумановски споразум тј. «Војно-технички споразум у Куманову» потписан је 9. јуна 1999. године, и означио је крај ваздушних удара НАТО снага на Савезну Републику Југославију. Према одредбама овог споразума уговорено је повлачење Војске Југославије и српске полиције са територије Косова. Дан касније, Савет безбедности донео је Резолуцију 1244 којом је ова српска покрајина стављена под међународни протекторат.

Хронологија процеса утврђивања статуса и унилатерално проглашење независности

- 1999. Након потписивања Кумановског споразума и повлачења југословенске војске и српских полицијских снага са Косова и Метохије, присуство УН и НАТО снага на Косову је регулисано Резолуцијом 1244 Савета безбедности УН. Овом резолуцијом УН су дале мандат Мисији привремене управе на Косову (УНМИК) да помогне у обезбеђивању услова за миран и нормалан живот свих становника Косова и да тиме осигура и унапреди регионалну стабилност на Западном Балкану. То је у пракси значило крај директне контроле Србије и стављање Косова и Метохије под међународну управу. Мисија УН успостављена је да надгледа ситуацију у покрајни “док не буде донета дугорочна одлука о политичкој будућности Косова”.²³ Резолуцијом 1244 (члан 10.) УМНИК је овлашћен да створи услове у којима ће народ Косова и Метохије моћи да ужива суштинску аутономију у оквиру СР Југославије, да омогући стварање прелазне управе и помогне развој привремених демократских институција самоуправе.²⁴ Резолуцијом је предвиђено (члан 11.) да прелазна управа припреми пут до коначног решења статуса Косова.²⁵ Сама Резолуција није садржала никакав наговештај коначног решења нити је поставила јасан временски оквир у коме би ово питање било решено. Стога су обе стране у косовском сукобу, и Срби, и косовски Албанци, настојали да Резолуцију 1244 тумаче према своме нахођењу и очекивањима. Косовски Албанци су сматрали да ће започети процес недвосмислено водити ка стицању државности као коначном резултату и очекивали су да ће “ограничени временски период у позицији међународног протектората

23 Џејмс Кер-Линдзи, *Косово – пут ка оспореној државности на Балкану*, оп. цит., стр.15.

24 Resolution 1244, Интернет: <http://www.unmikonline.org/Pages/1244.aspx> 12/07/2012/

25 Ибид.

бити нужан увод у независност”.²⁶ Српска страна је остала при позицији да је КиМ саставни и неотуђиви део Србије, и да је поштовање њеног суверенитета и интегритета загарантовано Резолуцијом 1244, те да се иста може тумачити искључиво у правцу давања изузетно широке аутономије.

- У мају 2001. године УН су представиле “Уставни оквир за привремену самоуправу”.²⁷ Тиме је успостављена Прелазна самоуправа на Косову и Метохији, а привременим институцијама је дат пун опсег овлашћења над широким спектром области.²⁸ Србија је на овај потез УНМИК-а одговорила “Декларацијом о стању на Косову и Метохији”, којом је одбацила овај документ сматрајући да се њиме “прејудицира коначно решење на штету државних интереса СР Југославије, Србије, Срба и осталог неалбанског становништва у покрајини, чиме се знатно прекорачују овлашћења из Резолуције 1244 Савета безбедности Уједињених нација.”²⁹ Ипак, овај Уставни оквир није прецизирао, нити давао јасне наговештаје о будућем статусу српске покрајине. Иако су косовски Албанци почетак изградње политичких институција доживели као још један корак ка независности, УНМИК је “чврсто заузео став да документ није уступао контролу над областима, која би на било који начин могла бити схваћена као одузимање суверених права Београду”.³⁰ Одржавање *statusa quo*, праћено скретањем пажње међународне заједнице на друге, у

26 Џејмс Кер-Линдзи, *Косово – пут ка оспореној државности на Балкану*, оп. цит., стр.38

27 Уставни оквир за привремену самоуправу на Косову, Интернет: http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/FrameworkPocket_SRB_Dec2002.pdf 12/07/2012/

28 За детаље о овим овлашћењима видети: Џејмс Кер-Линдзи, *Косово – пут ка оспореној државности на Балкану*, оп. цит., стр. 41.

29 Декларација Скупштине Србије о Стању на Косову и Метохији, Интернет: <http://www.arhiva.srbija.gov.rs/vesti/2001-06/01/24790.html> 12/07/2012/

30 Џејмс Кер-Линдзи, *Косово – пут ка оспореној државности на Балкану*, оп. цит., стр. 41.

том тренутку приоритетније међународне проблеме (напад од 11. септембра и војна интервенција у Авганистану) постепено је доприносио даљем заоштравању ситуације и све гласнијим захтевима косовских Албанаца за државношћу.

- 2002. УНМИК је на захтеве косовских Албанаца за државношћу одговорио програмом “стандарди пре статуса”, представљајући осам кључних области у којима мора бити остварен конкретан напредак пре одлуке о коначном статусу.³¹
- 2004. И поред покушаја смиревања поново узаврелих страсти, на Косову и Метохији ће у марту 2004. године доћи до ескалације насиља и погрома српског становништва и затирања његове културне и историјске баштине. Након тих догађаја, Косово се поново вратило у центар пажње међународне јавности, и УН су започеле са припремама за почетак преговора о коначном статусу.³² За специјалног изасланика за статусни процес за Косово изабран је бивши председник Финске, Марти Ахтисари. Опште прихваћено мишљење у међународној заједници било је да се преговори морају водити између свих актера уpletених у косовску кризу. Контакт група (коју су чинили представници Британије, Француске, Немачке, Италије, Русије и САД) утврдила је оквир и принципе којих се треба придржавати у преговорима. То је подразумевало немогућност повратка на ситуацију од пре 1999. године тј. одбацивање било какве могућности да се Косово врати под директну управу Београда. Могућност поделе Косова и Метохије такође је била искључена, као и сценарио по коме би се Косово могло ујединити са било којом другом

31 Реч је о напретку у области изградње демократских институција, спровођења владавине права, слободе кретања, одрживог повратка избеглица и расељених лица, стварања чврстих темеља за тржишну економију, остваривање имовинских права, нормализације дијалога са Београдом и трансформације Косовског заштитног корпуса.

32 УН су ову одлуку донеле 23. окобра 2005, када је Савет безбедности овластио генералног секретара УН Кофи Анана да започене процес за утврђивање коначног статуса Косова.

државом.³³ У ове принципе накнадно је и једнострано укључена и одредба по којој споразум мора бити прихватљив изразитој већини на Косову, дакле Албанцима.³⁴

- 2006. Српски преговарачи и представници косовских Албанаца састали су се на првом директном састанку у Бечу 20. фебруара 2006. Преговори су започели дискусијом о питањима везаним за локалну управу, мањинска права, права заједница, економска питања и заштиту верске и културне баштине. Међутим, процес је врло брзо запао у ћорсокак због безкомпромисног става обе стране по питању коначног статуса. Србија није хтела да прихвати независност Косова, док косовски Албанци нису пристајали на широку аутономију у оквиру Србије.
- 2007. Као излаз из преговарачког врзиног кола, Ахтисари је УН-у препоручио модел “Независности, надзиране од стране међународне заједнице”. Албанска страна је ову препоруку наравно топло поздравила, за разлику од Србије. Ипак, овај предлог је доживео дебакл када је Русија најавила улагање вета у Савету безбедности. Након неуспеха Атхисаријевог плана, Контакт група је одлучила да одржи нови круг преговора под покровитељством Тројке (Русија, САД и ЕУ). То је био последњи покушај за постизање компромиса кроз преговоре. И овај покушај је од самог старта био осуђен на пропаст због пристрасног држања САД и водећих држава ЕУ. “Изјавом председника Буша да САД подржавају независност, коју су прихватиле и водеће државе чланице ЕУ, као и високи званичници ЕУ, Приштини је ефективно осигуран подстицај да не одустане од захтева за државношћу.”³⁵ Стога представници косовских Албанаца

33 Guiding principles of the Contact Group for a settlement of the status of Kosovo, Интернет: <http://www.unosek.org/docref/Contact Group-Ten Guiding principles for Ahtisaari.pdf> 12/07/2012/

34 Report of the Special Envoy of the Secretary-General on Kosovo’s future status, 26 March 2007, S/2007/168.

35 Џејмс Кер-Линдзи, *Косово – пут ка оспореној државности на Балкани*, оп. цит., стр. 165.

нису показали спремност да дискутују о српским предлозима, који су се заснивали на различитим моделима аутономије. Уместо тога они су понудили концепт “Споразума о пријатељству са Србијом”, који је подразумевао обострано признавање суверенитета између Србије и Косова као независних држава. Ове непомирљиве разлике у вези са фундаменталним питањем суверенитета резултираће потпуним обесмишљавањем процеса одређења статуса и крахом двогодишњих напора да се кроз преговоре дође до решења.

- 2008. Нова фаза борбе косовских Албанаца за независност, започела је само неколико недеља по крају преговарачког процеса када је Косово једнострано прогласило независност од Србије. На седници тзв. косовског парламента 17. фебруара 2008. проглашена је независна држава Република Косово. Већ наредног дана самопроглашену државу признаће САД, а убрзо и већи део држава чланица ЕУ — 22 од укупно 27.³⁶ По проглашењу независности, Косово се обавезало да ће у потпуности применити обавезе које произлазе из одбаченог Атхисаријевог плана.³⁷ За надзирање процеса имплементације били су задужени Међународни цивилни представник и мисија ЕУЛЕКС-а, док је КФОР-у припала дужност да „обезбеди безбедно окружење за изградњу стабилног демократског друштва”. Влада Републике Србије је одлуку о проглашењу тзв. независности одбацила као противправни акт привремених органа у Приштини, што је подржала и Скупштина Републике Србије. На седници СБ посвећеној овом питању Русија је инсистирала на поштовању резолуције СБ УН 1244, и захтевала поштовање територијалног

36 Од земаља чланица ЕУ Косово нису признале Шпанија, Грчка, Кипар, Словачка и Румунија.

37 Имплементација плана се пре свега односила на одредбе које су се тичале заштите и очувања права косовских Срба и других етничких мањина. За више видети: Comprehensive proposal for Kosovo Status Settlement, Интернет: http://www.unosek.org/docref/Comprehensive_proposal-english.pdf 12/07/2012/

интегритета Србије.³⁸ Седница је завршена без консензуса и заједничког саопштења, а између сталних чланица Савета дошло је до размимоилажења у ставовима. Србија је потом затражила саветодавно мишљење Међународног суда правде о усклађености декларације о проглашењу независности Косова са међународним правом.³⁹

- 2010. Међународни суд је донео одлуку да унилатералним једностраним проглашењем косовске независности није прекршено међународно право.⁴⁰
- 2012. Међународна управљачка група (International Steering Group for Kosovo –ISG) је 2. јула најавила крај надзиране и прелазак на пуну независност тзв. Републике Косово од септембра 2012.

Косовско питање у контексту међународних односа

Самопрокламована Република Косово и даље није чланица УН, нити је од стране саме организације призната као независна и суверена држава. Због немогућности заузимања заједничког става, услед противљења косовској независности Русије и Кине у Савету безбедности, УН су препустиле одлуку о признању свакој од својих држава чланица понао-

38 Седница Савета безбедности посвећена једностраном проглашењу независности Косова одржана је 18. фебруара 2008. године на захтев Србије и Русије. На овом састанку амбасадор Русије при УН је од УМНИК-а захтевао да поништи једнострано проглашење косовске независности. Истоветан захтев је генералном секретару Бан Ки Муну упутио и Председник Србије Борис Тадић. Видети: “Савет безбедности сутра о Косову”, Интернет: http://xs4.b92.net/info/vesti/index.php?yuuu=2008&mm=02&dd=17&nav_category=640&nav_id=28522612/07/2012/

39 Request for an advisory opinion of the International Court of Justice on whether the unilateral declaration of independence of Kosovo is in accordance with international law, Интернет: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/LTD/N08/516/55/PDF/N0851655.pdf?OpenElement12/07/2012/>

40 Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence In Respect of Kosovo, Интернет: <http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15987.pdf12/07/2012/>, p.4.

соб. Истоветна одлука је донета и од стране ЕУ, где такође није било могуће наћи заједнички став због оштрог противљења Шпаније, Грчке, Кипра, Словачке и Румуније. До сада је Косово као независну државу признало 97 држава, убрајајући и Уганду и Нигерију у државе које су признале косовску државност. Интересантно је да су ова два признања, која је прокламовао први заменик премијера Косова Бецет Пацоли, спорна за САД јер још увек не постоје званичне дипломатске ноте.⁴¹ Косовски суверенитет и независност и даље не признаје 113 чланица УН, те кампања косовских Албанаца за шире признање независности и даље траје.

Битно је истаћи да борба за међународно признање Косова није само питање из домена међународног права, већ је за његово правилно разумевање веома битна и његова геополитичка димензија. Од самог покретања “косовског питања” као горућег међународног проблема (друга половина деведесетих година XX века), ситуација у овој српској покрајини коришћена је првенствено зарад интереса крупних геополитичких играча. Стога је, пре преласка на аргуменатацију коју косовска страна и њени савезници користе за придобијање међународне подршке „пројекту” независног Косова, неопходно утврдити који “играчи” су присутни у процесу признања Косовске независности, и каква је њихова улога. Дакле, ко су главни “промотери”, а ко главни противници косовске независности, и који мотиви леже иза поступака једних и других?

Када је у питању независност Косова и Метохије, овде се на првом месту морају истаћи дијаметрално супротни интереси и деловања САД и њених савезника (водећих држава ЕУ и НАТО-а) са једне, и Русије са друге стране. Ситу-

41 Склоност косовских Албанаца ка лажирању и увећавању броја држава које су признале Косово, најбоље показује изјава заменика министра спољних послова Косова Петрит Селџимија, да је државни субјективитет Косова признало чак 105 држава. Ову цифру он је искалкулисао на основу чињенице да је за чланство Косова у Међународном монетарном фонду (ММФ) гласало 105 држава те да се глас за учлањење слободно може сматрати као признање државе. Видети “Клинтон: Косово признало 89 држава”, Интернет: http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2012&mm=06&dd=13&nav_category=640&nav_id=61810312/07/2012/

ацију додатно компликује чињеница да ЕУ због противљења одређеног броја чланица нема јединствени став, по питању статуса Косова. То је довело до парадоксалне ситуације да поједине чланице ЕУ, по питању Косова, заузму политички курс ближи Русији него државама које у ЕУ уживају лидерску позицију - Немачкој и Француској.

Главни поборници међународног признања независног Косова су САД, Француска, Немачка и Велика Британија. Оне су се, од самог почетка косовског сукоба, поставиле као заштитници и ментори будуће независне државе. Такође, ради се о државама које су најгласније заговарале а потом и спровеле у дело војну агресију против СРЈ 1999. године. Своју позицију САД и њени савезници су од почетка НАТО напада правдали позивајући се на заштиту људских права (спречавање етничког чишћења) која су према њиховмј тумачењу била драстично угрожена од стране српских власти. Ове државе и данас најгласније заговарају међународно признање Косова и Метохије, јер на тај начин у домаћој и иностраној јавности одржавају “имиц” оправданости *војне интервенције* из 1999. године. Јасно је, да поред савезништва западних земаља и Косова, као и потребе да се косовском независношћу учврсти “легитимитет” НАТО агресије на СРЈ, ситуацију треба посматрати и у контексту политичког ривалитета Запада и Истока (Русија), али ту је већ реч о ширем геополитичком контексту који ће бити предмет разматрања последњег поглавља овог рада.

Што се тиче главних опонената косовске независности, у њих (поред Србије) спадају пре свих Русија, Кина, Шпанија, Грчка и Кипар. Русија се у овом међународном спору поставља као традиционални савезник Србије, и њени мотиви се такође морају сагледавати и у светлу њених историјских интереса на Балканском полуострву. „Русија се на челу са Владимиром Путином трудила да поново учврсти свој регионални и међународни ауторитет и његова дискусија у вези са Косовом одвијала се у околностима све већих тензија између Русије и Запада”⁴² Такође, Русија је забринута за последице које би признање Косова, противно вољи Србије,

42 Џејмс Кер-Линдзи, *Косово – пут ка оспореној државности на Балкану*, оп. цит., стр. 175.

имало по међународно право и учинак других сукоба у свету. „Иако је постојао елемент словенске солидарности, цело питање се такође тицало и руског става према другим регијама у бившем Совјетском Савезу”.⁴³ Самим тим снажне разлоге за противљење независности Косова и Метохије имају и бројне државе бившег СССР-а, пре свега чланице Заједнице независних држава (ЗНД), које се као и поменуте државе ЕУ суочавају са претњама сепаратистичких покрета којима би косовски пример могао послужити као подстицај за интензивирање сецесионистичких активности.⁴⁴ Сличну бојазан дели и Кина,⁴⁵ која такође није признала Косово али је изнела став да „експлицитно неће искључити могућност признања у будућности.”⁴⁶ Овакав став заузеле су и неке друге утицајне државе попут Индије, Бразила, Јужноафричке Републике и Индонезије.

Такође, потребно је осврнути се и на улогу Уједињених Нација, као главног медијатора процеса решења косовског питања, али и УН-а као главне арене у којој се води борба за међународно признање косовске независности. Пре свега, УН представљају један од најутицајних спољних фактора присутних (кроз мисију УНМИК-а) на територији Косова и Метохије. Иако је улога УНМИК-а након доласка ЕУЛЕКС-а сведена у нешто симболичнији оквир,⁴⁷ ова мисија је у складу са Резолуцијом 1244, и по захтеву Србије и даље присутна и ангажована на заштити људских права и права мањина.⁴⁸

43 Ибид, стр.177.

44 “Push at UN for Kosovo independence could bolster secessionist demands around the world”, Интернет: <http://www.balkanpeace.org/index.php?index=article&articleid=14346> 12/07/2012/

45 Кина се суочава са сепаратистичким тенденцијама међу ујгурском мањином, који чини већински део становништва у провинцији Ксињанг, као и са захтевима за независношћу Тибета. Такође, не треба сметнути с ума и даље нерешено питање Тајвана.

46 Џејмс Кер-Линдзи, *Косово – пут ка оспореној државности на Балкану*, оп. цит., стр. 21.

47 Мисија владавине права ЕУ на Косову “ЕУЛЕКС Косово”, установљена је крајем 2008. године и испрва је требала да замени мисију УНМИК-а. Србија је прихватила ову мисију тек након што је ЕУ прихватила услов српске стране да мисија буде неутрална према питању статуса покрајне и њеног једностраног проглашења независности.

48 “Унмик мора да остане”, Интернет: <http://www.glas-javnosti.rs/clanak/>

Поред присуства на терену посредством УНМИК мисије, УН играју и улогу кључне организације чије је признање неопходно за потпуни легитимитет и легалитет косовске независности. Без обезбеђеног места у УН, нема ни довољно независног Косова. Стога су УН место за одмеравање снага заговорника и противника косовске независности, док су се сами Албанци у покрајини, у великој мери свели на марионете кључних светских геополитичких актера и њихових интереса.

Постоје озбиљне спекулације о томе да ли би „независно” Косово заиста могло да опстане као функционална држава уколико би му била ускраћена помоћ и подршка Запада.⁴⁹ У њима се изражава сумња да косовске власти поседују функционалан и ефикасан државни апарат. “Никада није било објективних и проверљивих индикатора који би указали да ли би, и колико дуго, Косово могло да опстане као самостална независна држава без надзора ЕУ/НАТО. Другим речима његова *ефективност* никада није била тестирана или верификована. У случају Косова *ефективност* спада у поље апстрактних спекулација супротних чињеничној реалности”⁵⁰

*Аргументација у прилог косовске
независности и могућности
међународног деловања самопрокламоване
Републике Косово*

Иако је евидентно да је са аспекта међународног права немогуће оправдати наметнуто стварање нове државе на територији друге суверене државе, која је притом и пуноправна чланица УН-а, главни промотери косовске независности упорно инсистирају на третирању овог случаја као *sui generis*. Ситуација је додатно закомпликована руским признава-

politika/glas-javnosti-19-06-2009/unmik-mora-da-ostane 12/07/2012/

49 За више о унутрашњим проблемима косовских власти, и страном помоћи Косову видети: Kosovo: Current Issues and U.S. Policy, Интернет: <http://www.fas.org/sgp/crs/row/RS21721.pdf> 12/07/2012/ pp.6-9.

50 Alexander Orakhelashvili, “Statehood, Recognition and the United Nations. System: A Unilateral Declaration of Independence in Kosovo”, *Max Planck Yearbook of United Nations Law*, volume 12, 2008, p.10.

њем независности Јужне Осетије и Абхазије, када је постало очигледно да је косовско “решење” немогуће третирати као јединствено и једнократно одступање од система међународног права. Случај Јужне Осетије и Абхазије јасно је показао да је нарушавањем територијалног интегритета Републике Србије, и заобилажењем Повеље УН-а и Хелсиншког финалног акта из 1975. године, успостављен опасан преседан који може додати ветар у леђа сецесионистичким покретима широм света. Упркос овоме, САД, Немачка и други поборници признања независног Косова и даље настоје да убеду остатак светске јавности како је Косово јединствен случај, и да његова нелегитимна и нелегална независност не може послужити као правни преседан у евентуалним будућим захтевима за независношћу сецесионистичких покрета на територијама других суверених држава.

Но, без обзира на неутемељеност и неуверљивост овакве аргументације, за пружање систематизованих смерница за деловања државе Србије у међународним оквирима, када је у питању очување Косова и Метохије, важно је јасно идентификовати кључне аргументе којима косовски Албанци, као и њихови патрони, правдају тврдокорни став да је независност једино прихватљиво решење косовског гордијевог чвора.

На првом месту, косовски албанци сматрају да, као већинско становништво у покрајини, имају право да сами одлуче о својој судбини. Као главни аргумент они се позивају на право на самоопредељење гарантовано Повељом Уједињених Нација (чланови 1, 2. и 55).⁵¹ Западне земље које подржавају независно Косово такође користе овај аргумент. Оне у први план истичу слободу народа Косова да собом управља самостално, наглашавајући да им је та слобода гарантована управо поменутиим правом на самоопредељење.⁵² Ипак, како би додатно појачали овај аргумент и учинили га уверљивијим, косовски Албанци су у њега уградили и “емотивну димензију”. Наиме, они тврде да је “након дуге историје срп-

51 Повеља Уједињених Нација, Интернет: http://www.tuzilastvorz.org.rs/html_trz/PROPISI/povelja_un_lat.pdf 12/07/2012/

52 За детаљно критичко разматрање овог аргумента видети: Bing Jia, “The independence of Kosovo: A unique case of secesion”, Chinese Journal of International Law, Oxford Univerisity Press, volume 11/2, 2012, pp. 31-37

ске репресије, која је кулминирала конфликтом из 1998-99. године, Београд изгубио право на вршење суверене власти над косовским Албанцима”⁵³ Запад је такође прихватио ово мишљење, изнова наглашавајући да је НАТО интервенција против СРЈ била мотивисана искључиво хуманитарним разлогом, и да је за циљ имала спречавање етничког чишћења на Косову и Метохији 1999. године. Западни заговорници косовске независности играју на карту наводне драстичне злоупотребе власти, и угрожавања основних људских права мањинске етничке групе (косовских Албанаца) од стране већинске етничке групе (Срба), што је за последицу имало губитак права матице (Србије) да врши суверену власт на оном делу територије на коме је угрожена етничка група преобладајућег становништва. На тај начин се из “моралних” и “хуманитарних” разлога даје предност праву на самоопредељење у односу на територијални интегритет,⁵⁴ а само признање независности Косова промовише се као нека врста “моралне надокнаде” за “патње” косовских Албанаца.

Постоји још један битан аргумент којим косовски Албанци настоје да поткрепе тезу о праву на самоопредељење. У питању је међународно признање које су добиле бивше југословенске републике којима је након распада заједничке државе дат међународни благослов за осамостаљивање. С обзиром да је Косово и Метохија било аутономан ентитет „унутар бивше Југославије”,⁵⁵ неопходно је посматрати проблем КиМ у ширем контексту распада те државе. Косовски

53 Џејмс Кер-Линдзи, *Косово – пут ка оспореној државности на Балкану*, *op. cit.*, стр.17.

54 Српска страна користи управо супротан аргумент како би доказала да је независност Косова нелегална. Она се позива на територијални аргумент и императив поштовања интегритета Републике Србије, сматрајући да су чином проглашења независности Косова прекршени повеља УН и Хелсиншки финални акт из 1975. године.

55 Потребно је обратити пажњу на то да косовска страна инсистира на формулацији аутономни ентитет “унутар Југославије”, иако је у бившој Југославији она била аутономна покрајина у оквиру републике Србије. На овај начин косовски Албанци настоје да што више приближе статус аутономије који је Косово и Метохија уживало пре Милошевића, статусу федералних јединица који су уживале остале републике.

Албанци сматрају да би на њега требало применити и истоветна правила која су важила за југословенске републике.

Косовска страна као додатни аргумент за независност такође наводи и мишљење да би лош економски, социјални и безбедносни положај мањина на Косову био знатно унапређен уколико би они били опште међународно признати и вршили суверену власт на читавој територији. Овај “аргумент” је одговор на забринутост Београда и Москве у вези са кршењем људских права и угроженом безбедношћу Срба, као и етничких мањина у покрајни, и страха од њиховог етничког чишћења. Важно је истаћи да је сличан “аргумент” косовска страна већ користила као иницијалну капислу за покретање „Процеса за одређење коначног статуса”. Тада су косовски Албанци играли на карту социјалне и економске нестабилности која је била последица недефинисаног статуса тј. непостојања државних структура које би могле да решавају постојеће проблеме. Ова стратегија је подразумевала и провоцирање таласа насиља из 2004. године, што је “натерало” *међународну заједницу* да опет поради на пољу решавања статуса.

Маневарски простор Косова за ефикасно међународно деловање је и даље ограничен јер није чланица УН. Главна препрека пуноснажном међународном признању Косова, као и њеном несметаном међународном ангажману,⁵⁶ јесте одбијање Србије да пристане на губитак дела територије. Све докле Србија истрајава у тврдњи да је реч о повреди међународног права, друге земље које чврсто подржавају њен став противиће се пријему Косова у УН.⁵⁷ Од тих земаља најважније су Русија и Кина као сталне чланице СБ УН, са правом вета. Без места у УН, пуноправно чланство Косова у бројним међународним организацијама је онемогућено. На билатералном плану Косово води веома живу политичку активност и лобира за своју независност, а уз подршку својих западних савезника успело је да се избори и за приступање неким од

56 “Јерemiћ: Косово није држава”, Интернет: http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2012 &mm=06&dd=14&nav_category=167&nav_id=618339 12/07/2012.

57 “Јерemiћ: Косово у УН преко мене мртвог”, Интернет: <http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/aktuelno.289.html:387966-Jeremic-Kosovo-u-UN-preko-mene-mrtvog> 12/07/2012/

битних међународних организација - Међународном монетарном фонду, Светској Банци и Међународној адвокатској комори. Главни косовски спољнополитички приоритет је и даље “Признавање независности Косова од стране апсолутне већине држава међународне заједнице и успостављање дипломатских односа са тим земљама.”⁵⁸ Како се истиче на сајту Министарства спољних послова Косова, ово министарство је на првом месту посвећено “максималном ангажовању на очувању субјективитета нове државе, признавању независности Косова од стране већине држава међународне заједнице, успостављању дипломатских односа са тим државама, неговању тесних и посебних односа са Сједињеним Америчким Државама, изградњи стратешког партнерства са Европском унијом и НАТО и брзом напредовању у интеграционим процесима у ЕУ...”⁵⁹ Дакле, поред поменуте дипломатске активности у правцу увећања броја држава које признају његову независност, Косово као спољнополитички императив одређује и неговање тесних веза са својим западним савезницима чија подршка и лобирање играју кључну улогу у процесу његовог међународног признања. Као приоритет се наводи и укључивање у ЕУ интегративне процесе, што би за косовске Албанце представљало важан корак ка ширем признању државности. “Косово тежи да се временом придружи Европској унији и НАТО-у, иако је то у најбољем случају веома далека перспектива, услед чињенице да Косово нису признале поједине НАТО и ЕУ чланице, као и услед сиромаштва и слабих државних институција.”⁶⁰ Такође, “Споразум о регионалном представљању Косова” који је недавно закључен између Београда и Приштине отвора нове могућности за учешће Косова у бројним регионалним иницијативама, чиме је међународни положај Косова донекле унапређен.⁶¹

58 Sajt Ministarstva inostranih poslova Republike Kosova, Интернет: <http://www.mfa-ks.net/?page=3,98> 12/07/2012.

59 Ибид.

60 Kosovo: Current Issues and U.S. Policy, Интернет: <http://www.fas.org/sgp/crs/row/RS21721.pdf> 12/07/2012.

61 Споразум је склопљен у фебруару 2012. године. Према постигнутом решењу, Косово, које је до сад на регионалним скуповима носило назив Косово-УНМИК, од сада ће бити представљано као Косово* (фундата) “Без прејудуцирања статуса и у складу је са Резолуцијом 1244

На крају је потребно истаћи да се косовски Албанци, у настојању да обезбеде међународни легитимитет пројекту независног Косова, и даље у највећој мери ослањају на помоћ својих западних савезника. Реч је првенствено о притисцима које Европска Унија врши на Србију, условљавајући даљи ток њених ЕУ интеграција постизањем различитих компромиса између Београда и власти у Приштини.⁶² САД и даље играју улогу најпреданијег заговорника независности, и утицајног лобисте за “косовску ствар”. Узевши у обзир претходно наведено не може се пренебећи чињеница да је од момента једностраног проглашења независности дошло до повећане активности Косова на међународном плану, али треба напоменути и чињеницу да се ова активност још увек одвија са променљивим успехом.

Геополитичка позиција

Територија Косова и Метохије у саставу Србије била је и остаје повољна за потресе земље и региона због чињеница да неинтегрисана и добрим делом антидржавно настројена мањина чини већину у њој. Косово и Метохија су битни и због рудних налазишта. Политика САД-а на овом простору служи и за компензацију америчкој политици која се тумачи као анти-исламска на простору од Либије до Авганистана. Јужна српска покрајина потенцијално је везана и на промоцију турске неоосманистичке политике која на дужи рок настоји да реинтегрише оне земље које су некада биле освојене од стране Турака Османлија. Косово и Метохија послужили су и као основ за локалну варијанту растурања концепта суверености и преобликовања па и губљења народног идентитета — у овом случају Срба који су временом постали конститутивно везани за Косово.

и Мишљењем МСП-а о проглашењу независности Косова.”

62 Ова условљавања се за сада тичу углавном решавања технички питања на релацији Београд-Приштина. Један од најсвежијих примера таквог изнуђеног компромиса јесте и поменути “Споразум о регионалном представљању Косова”. Постизање овог споразума било је, пред Србију, постављено као главни услов за добијање статуса кандидата за чланство у ЕУ.

После пропасти тзв. хуманистичких интервенција у Сомалији 1992⁶³, напад на Србију и Црну Гору успео је да афирмише овај концепт који је после Сомалије опробан и на Хаитију (1994) али без довољно међународног значаја. Осим тога, потоње инсталирање НАТО базе показало је да Европске земље и даље нису способне да регулишу сукобе на свом континенту те да је хегемон с друге стране океана. Физичко и интересно јачање и ширење НАТО у дубину Балкана, традиционално везаног за руску спољну политику додатно је требало да предупреди и спречи евентуално јачање и опоравак Русије, поготову што је ослабљен, за англоамеричке аналитичаре, увек потенцијални руски савезник — Србија.

Интерес Велике Британије али и других великих сила за територију Израела, Јудеје, Самарије (Јудеја и Самарија је традиционалнији назив за Западну обалу) и Појаса Газе почивао је и на чињеници да је до првог Израелско-арапског рата у палестинској рафинерији у приобалном граду Хаифи прерађивана ирачка нафта.⁶⁴ Такође, јеврејска држава на размеђи Африке и Азије прекидала је и прекида ланац арапских држава и контролу једног од најважнијих поморских путева (Синај).

Палестина, заправо Западна обала и Појас Газе на које полажу право све палестинске организације неповезане су територије, насељене готово хомогеним арапским муслиманским живљем са све малобројнијом хришћанском мањином. Међутим острва јеврејских колониста остају ван домета палестинске администрације. Територија нема физичку повезаност (између Газе и Западне обале) а тренутно нема излазак ни на реку Јордан, морску луку, нема директну и слободну везу између територија на којима је активна Палестинска самоуправа (ПС) и економски је у потпуности зависна. Економска зависност огледа се у сталној помоћи страних влада и УН а с друге у израелском надзору међународне трговине Пале-

63 У свом говору од 6. децембра, одлазећи амерички председник Џорџ Буш старији као разлог за војну операцију у Сомалији *Restore Hope*, наводи хуманитарну кризу. Према: Giacomo Gabellini, *La parabola: Geopolitica dell'unipolarismo statunitense*, pp. 37-39. Радило се о осигурању послова америчких компанија

64 Irene Gendzier, "U.S. Policy in Israel/Palestine, 1948: The Forgotten History", *Middle East Policy*, Vol. XVIII, No. 1, Spring 2011, pp. 42-53.

стинске самоуправе (ПС) те несамосталности у сакупљању пореза и наплати такси.

Косово и Метохија и Палестина су изузетно мале територије са малобројним становништвом и економски зависне. Стога не могу представљати иоле самосталније актере међународних односа.

Закључак

Процес стицања међународног легитимитета Палестине траје више деценија. Главни подржаваоци стицања њеног међународног легитимитета су међународне организације Арапска лига и ОИК (Организација за исламску сарадњу, раније Организација исламске конференције) као и њихове чланице појединачно. Подршку легитимитету Палестине пружале су повремено и друге државе од несталог СССР-а до појединих западноевропских држава као и многе земље у развоју. У последње време Венецула, Куба и Еквадор снажније истичу подршку Палестини.

Разлике између самопроглашене албанске државе на Косову и Метохији и од стране арапских држава проглашене државе Палестине у стицању међународног легитимитета су следеће:

1) који актери међународних односа их подржавају на путу независности: У случају тзв. Републике Косово (ТРК) то су пре свега САД, ЕУ и Турска док су у случају Палестине то Арапска Лига, ОИК и поједине анти-амерички настројене државе. Из овога проистиче и разлика у брзини признавања која је очигледно на страни западног пројекта.

Палестина, као самоуправа има подршку Европске уније, повремено и Америке, када је у питању финансирање одређених реформи, институција самоуправе и друго. Званични циљ ЕУ, уосталом и САД а онда наравно и Руске Федерације јесте стварање, како се то протоколарно наводи, „демократске, независне и одрживе палестинске државе.” Наравно, и ЕУ и САД су убрзо по одржавању првих избора за законодавно тело ПС подржали ону партију (Фатах) која је добила мањи број гласова и увели санкције делу територије под администрацијом партије која је добила на изборима 2006. године. Такође се поставља питање, шта ако Палестин-

ска држава промени систем и постане недемократска после стицања независности? Друго питање, на којем Израел све више инсистира јесте како омогућити одрживост?

Разлике у приступу видљиве су и у коришћењу аргумента тзв. 'реалности на терену', што је згодан пропагандни термин. Ово начело, познато домаћој јавности, није непознато ни на Блиском истоку. Палестинци су са овим упознати још 2003, у пропалом мировном плану *Road Map*. Сам Џорџ В. Буш је барем у два наврата говорио о уважавању реалности (постојања јеврејских колонија) приликом тражења територијалног оквира за будућу палестинску државу. Но нису Палестинци једини у регији који одбијају да прихвате „реалност.” Да ли је јеврејски народ био реалан када је мислио да у муслиманском мору може направити државу? Коначно, може се навести да Израел никако није био „реалан”, када је са територијом мањом од београдског пашалука и мање становника од Србије одлучио не само да се супротстави далеко бројнијим суседима него и да одузме део територија које су они контролисали. Свакако, земља у којој редовни војни рок служе и младићи и девојке има снажну подршку у САД, а Србија је нема и готово је несувисло питање жели ли Београд такву врсту подршке уопште.

2) Разлике проистичу и из тога ко се противи успоставању ових држава: Израел, осим снажно суверенистички настројене политике, економске развијености и донекле милитаризованог друштва са обавезним служењем војног рока има подршку још увек најразвијенијих земаља света пре свега САД-а, УК, већине чланица ЕУ и бивших англофоних доминиона УК, изузев Јужноафричке Републике. Србија има подршку Русије, Кине, пет чланица ЕУ те низа земаља у развоју које и саме имају проблеме са сецесионизмом попут Индонезије, Боливије, Азербејџана и других.

3) Разликује се утемељеност захтева за независношћу Палестине и ТРК. Палестинци се позивају на правду (што и није толико правни основ), на самоопредељење, и на упоредну праксу — наводи се случај Финске која није имала физичку контролу својих граница у моменту стицања независности као противтежа Израелском позивању на међународно право према којем је признање неког ентитета као државе а без суверене контроле над територијом од стране

тог ентитета погрешно и представља кршење међународног права.⁶⁵ Има правних мишљења да је Палестина наследник Палестине која је после Првог светског рата сматрана једном од наследница Османског царства и “привремено” била под британском управом. Међутим, Палестина не испуњава основне премисе државе. Отуда су кључни аргументи палестинске стране право на а) самоопредељење, б) поштовање Резолуције УН 181 о стварању арапске државе и Резолуција 242 и 338 о повлачењу Израела са Окупираних територија прихваћене од стране већине палестинских покрета (Хамас се још увек залаже за Палестину на укупној територији некадашњег мандата). То ће још више бити и чињеница да су признати од стране већине чланица УН, уз статус државе по-сматрача која није члан.

С обзиром да Арапи имају више од једне државе, палестински Арапи од 1968. године инсистирају на апелативу Палестинци (палестински народ) да би истакли како су народ без државе.

Палестинци истичу да је њихова територија окупирана (самим тим на њој претходно није постојала јеврејска држава). Изузев Јерусалима и Голанске висоравне остале територије које је Израел заузео 1967. третирају се као територије под војном окупацијом.

ТРК се такође позива на самоопредељење, што важи за земље које се ослобађају колонијалног ропства и може се подвести за народе без матичне државе, што овде није случај. Емотивни аргумент у смислу патњи и насиља треба да укаже како је албански народ на Косову и Метохији наводно био изложен до те мере нехуманом поступању да је морао да се побуне и крене у процес стварања сопствене државе. Међутим, не постоји довољно чињеница које би подупрле овакве тезе. Насупрот томе налази Хашког трибунала и Црвеног крста говоре о око 2500 укупно страдалих Албанаца (2,788 ископаних тела према Хашком трибуналу, без спецификације да ли се ради само о жртвама рата и без података о идентитету). Црвени крст је проценио годину дана након краја рата (јуна

65 “*International Recognition of a Unilaterally Declared Palestinian State: Legal and Policy Dilemmas*”, Jerusalem Center for Public Affairs, Интернет, <http://jcpa.org/art/becker2.htm>, скинуто: 12/07/2012.

2000.) да 3,368 људи недостаје од чега око 2500 Албанаца.⁶⁶ Од ископаних 2150 тела до јула 1999. КФОР је саопштио да се 850 може приписати ратним злочинима. За више од половине свих погинулих се тврди да су страдали после почетка бомбардовања. Такође је важно истаћи да нема процене броја погинулих Албанаца који су се борили у редовима ОВК а наравно суделују у укупном броју мртвих Албанаца. Такође, у случају Косова и Метохије нема речи о окупацији.

4) Коначно, разлика се састоји у томе каква је важност независности Косова и Палестине за међународни поредак. Као што је напред наведено, *Косовски рат* представља један од темеља за светски поредак који највише промовишу САД, Велика Британија и низ других развијених земаља. Независност Палестине може се донекле уклапати у овај концепт али на дугом штапу. Војне интервенције представљене као хуманитарне или као одговорност за заштиту, превенцију или како год дефинисали агресије НАТО и западних земаља не позивају се нити има икаквих назнака да ће се позивати на било какву интервенцију против Израела. Светско друштво, међународни легитимитет и хуманитарне интервенције делови су жељеног глобално интегрисанијег друштва какво промовишу западне земље. Зато, док су ове државе доминантне, у периоду транзиције од униполарног ка можда мултиполарном поретку, албанско Косово има снажнију подршку од Палестине.

5) Разлика постоји и у ставу Србије према Косову односно Израела према Палестини. Израел јесте у више махова преговарао индиректно и директно са палестинским представницима али им никада није омогућавао или олакшавао међународно представљање за разлику од Србије која на овај начин легитимише албанске косовске институције као државне. Израел не препушта међународну трговину и царину пуној палестинској контроли, што Србија чини. Израел одређује висину ПДВ-а, чак води и сакупљање дела пореза намењених окупираним територијама а сходно *Париском*

66 <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/781310.stm> и Matthew Parish, "Paradigms of State-Building: Comparing Bosnia and Kosovo", *Journal of Eurasian Law*, Vol. 3, No. 3, 2010, p. 5.

протоколу из 1994, путем којег се гарантује економска унија Израела и Палестинске Самоуправе.⁶⁷

Литература

Документи

Guiding principles of the Contact Group for a settlement of the status of Kosovo, Интернет: [http://www.unosek.org/docref/Contact Group-Ten Guiding principles for Ahtisaari.pdf](http://www.unosek.org/docref/Contact%20Group-Ten%20Guiding%20principles%20for%20Ahtisaari.pdf) 12/07/2012/

Декларација Скупштине Србије о Стању на Косову и Метохији, Интернет: <http://www.arhiva.srbija.gov.rs/vesti/2001-06/01/24790.html> 12/07/2012/

Comprehensive proposal for Kosovo Status Settlement, Интернет: http://www.unosek.org/docref/Comprehensive_proposal-english.pdf 12/07/2012.

Pact of the League of Arab States, March 22, 1945.

Повеља Уједињених Нација, Интернет: http://www.tuzilastvorz.org.rs/html_trz/PROPISI/povelja_un_lat.pdf 12/07/2012.

Resolution 1244, Интернет: <http://www.unmikonline.org/Pages/1244.aspx> 12/07/2012.

Request for an advisory opinion of the International Court of Justice on whether the unilateral declaration of independence of Kosovo is in accordance with international law, Интернет: [http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/LTD/N08/516/55/PDF/N0851655.pdf? OpenElement](http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/LTD/N08/516/55/PDF/N0851655.pdf?OpenElement) 12/07/2012.

The Paris Protocol, PLO Negotiations Affairs Department, Интернет, <http://www.intertech.ps/nad /etemplate.php?id=48>, скинуто: 14/07/2012.

Уставни оквир за привремену самоуправу на Косову, Интернет: http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/FrameworkPocket_SRB_Dec2002.pdf 12/07/2012.

67 *The Paris Protocol*, PLO Negotiations Affairs Department, Интернет, <http://www.intertech.ps/nad /etemplate.php?id=48>, скинуто: 14/07/2012.

World Conference against Racism, Racial Discrimination, Xenophobia and Related Intolerance, Интернет, http://www.un.org/en/ga/durbanmeeting2011/pdf/DDPA_full_text.pdf, скинуто: 16/07/2012.

Књиге

Gabellini, Giacomo, *La parabola: Geopolitica dell'unipolarismo statunitense*, Anteo edizioni, 2012.

Драгић Кијук, Предраг, *Хришћанство без Христа*, Рашка школа, Београд, 2011.

Кер-Линдзи, Џејмс, *Косово – пут ка оспореној државности на Балкану*, Завод за уџбенике, Београд, 2011.

Clark, Ian, *International Legitimacy and World Society*, Oxford University Press, 2010.

Codovini, Giovanni, *Storia del conflitto arabo israeliano palestinese: Tra dialoghi di pace e monologhi di guerra*, Mondadori, Milano, 2007.

Mearsheimer, John, e Walt, Stephen M, *La Israel Lobby e la politica estera americana*, Arnoldo Mondadori, Milano, 2007.

Orakhelashvil Alexander, *Statehood, Recognition and the United Nations. System: A Unilateral Declaration of Independence in Kosovo*, Max Planck yearbook of United Nations law, vol. 12, 2008.

Чланци, интернет

„*Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence In Respect of Kosovo*“, Интернет: <http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15987.pdf> 12/07/2012.

Gendzier, Irene, “U.S. Policy in Israel/Palestine, 1948: The Forgotten History”, *Middle East Policy*, Vol. XVIII, No. 1, Spring 2011, pp. 42-53.

“International Recognition of a Unilaterally Declared Palestinian State: Legal and Policy Dilemmas”, *Jerusalem Center for Public Affairs*, Интернет, <http://jcpra.org/art/beck2.htm>, скинуто: 12/07/2012.

Kenneth Anderson, “Domestic and International Legitimacy for Targeted Killing Using Drones”, *Opinio Juris*,

- Интернет, <http://opiniojuris.org/2011/10/03/domestic-and-international-legitimacy-for-targeted-killing-using-drones/>, скинуто: 07/06/2012.
- Jia, Bing, "The independence of Kosovo: A unique case of secession", *Chinese Journal of International Law*, Oxford University Press, volume 11/2, 2012.
- Косолапов, Н, „Легитимность в международных отношениях: эволюция и современное состояние проблемы”, *Мировая экономика и международные отношения*, № 2, Институт мировой экономики и международных отношений Российской академии наук (ИМЭМО РАН), 2005.
- „Kosovo: Current Issues and U.S. Policy“, Интернет: <http://www.fas.org/sgp/crs/row/RS21721.pdf> 12/07/2012.
- “Клинтон: Косово признало 89 држава”, Интернет: http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2012&mm=06&dd=13&nav_category=640&nav_id=618103 12/07/2012.
- Parish, Matthew, "Paradigms of State-Building: Comparing Bosnia and Kosovo", *Journal of Eurasian Law*, Vol. 3, No. 3, 2010
- “Push at UN for Kosovo independence could bolster secessionist demands around the world”, Интернет: <http://www.balkanpeace.org/index.php?index=article&articleid=14346> 12/07/2012.
- “Rothschild, Baron Edmond James de (1845-1934)”, *The Jewish Agency for Israel*, Интернет, <http://www.jewishagency.org/>.
- Сайт Министарства иностраних послова Републике Косова, Интернет: <http://www.mfa-ks.net/?page=3,98> 12/07/2012.
- Taub, Daniel, "International Legitimacy and International Law", 2008.
- Fairclough, Norman, "Blair's contribution to elaborating a new 'doctrine of international community'", (Extract from the speech of April 1999), December 2006, Интернет, www.ling.lancs.ac.uk/staff/norman/Blair.doc.

Slobodan Jankovic, Vladimir Ajzenhamer

*DIFFERENCES IN GAINING
INTERNATIONAL LEGITIMACY
BETWEEN PALESTINE AND KIM*

Resume

Differences of two entities in gaining international legitimacy and possibilities of acting are due to the two set of factors: force of the outside actors promoting and opposing them, and according to the will, behaviour and international position of the country that legally controls the territory in which entity is being constituted. Arguments they use are partially equal but many others differ. History, geopolitical location and importance of their status for the changing world order are favoring quick rise of Albanian criminal state to the prominence. Impossibility of obtaining legal secession makes pathway toward internationalisation and seeking international confirmation of statehood – international legitimacy.

Key words: International legitimacy, Palestine, Kosovo and Metohija, International order.

Овај рад је примљен 11. јануара 2013. године а прихваћен за штампу на састанку редакције 2. септембра 2013. године.